

Méray-Horváth Károly: Nemzeti ellenállás és választójog

magyar nemzeti ellenállás egészen más természetű, mint akármi ellenállása más nemzeteknek. A nemzetek ellenállanak mint nemzetiség egy őket elnyomó más nemzetnek. Vagy pedig ellenáll a nemzet uralkodójának. A magyar nemzetnek idegen elnyomatásáról alig lehet szó, ideig óráig, egyébként úgyszólván csak kiszipolyozása egy inferiőr gazdaságnak. A nemzeti ellenállás a királynak sem szól. Hanem épen a magyar királyt reklamája az osztrák császártól. Aki Ausztriában abszolút uralkodó. Azonban mint magyar király csak a nemzettel — értsd a nemességgel — együtt uralkodhatik. Ez húzódik végig egészen a mai választójogi időkhöz.

A nemzeti ellenállás mindig alkotmányharc. Harc annak az alkotmánynak az épségbentartásáért, amely szerint a király ne nyuljon bele az ország belső funkcióiba. Ez a nemesség dolga, amiért kell, majd csak ő nyul az országba, és ő gazdálkodik itt és ezért a királynak azonban megadja ami az ő külső funkcióihoz kell, hadsereget — ma véderő törvényt — csak általános választójog ne legyen, csak olyan — Lukács László epochális mondása szerint — amelyet a főrendiház is elfogadhat.

Ennél epochálisabb bornirtságot politikában talán még nem is mondtak. Jön egy egészen új korszakot létrehozni akaró hulláma az európai országnak, a dolgos embereknek, amely hullám épen azt a régi nemzeti alkotmányt akarja felborítani, hogy itt csak az történhetik, ami a kiváltságos történelmi osztálynak az érdeke — és ez a hullám legyen most olyan, amely a főrendiháznak is jó!

Az az alkotmány, amelyért való harcait folytatja mindig a nemzeti ellenállás, a középkorban mindenütt meg volt. A nemesség folyton ugyanazért viaskodik a fejedelemmel. Csakhogy az közvetlen harc közöttük és nem nemzeti ellenállás. Ez magyar specialitás. Tökéletlen politikai, szociális és kulturfejltségünk következménye, természetes

folyománya. Sehol el nem volna képzelhető, hogy egy választójogi reform meghozatala nemzeti ellenállással komplikálódjék, mint nálunk 1905-ben. Ennek a helyzetnek mély történelmi gyökere van.

A Habsburgok egy teljesen legyengült, koldusbotra jutott ország trónjára kerültek, melyet kül- és belháborúk pusztítottak szét, melynek gazdasága a legprimitívebb formákra süllyedt le. A népnek az elszegényedése borzalmas. Ez a szegénység nemde csak kultúrával enyhülhet? Anyugat a kultúrfellendülés reneszánsz folyamataiban van. Terjeszkedni akar, amerre utat talál. Hozzánk is. A Habsburgok országából. Itt egy züllött állam van. Természetes, hogy ezt magába akarja olvasztani. Ez az elszegényedett, teljes anarchiában levő népesség nem is tudna ellenállani. Sőt több: nincs is oka ellenállani, hisz a népesség maga a nyugati kultúrába tartozik, oda gravitál. Nemzetiségi kérdés ekkor nincs. A magyarság amúgy is a törpe minoritás. A népre nézve csak kultúr, vagyonosodási kérdések állanak fenn. Itt rablás, fosztogatás, anarchia; a császár felől rend, gyarapodás, biztonság. Az elégületlenség óriási: ez elé az elégületlenség elé és a nyugati kultúra közé áll a magyar nemesség, az államfentartó. Minden elégületlenséget a Habsburgok ellen vezérel. És ebben könnyű munkája van, hisz a Habsburg-uralom a szegényebb néposztályokra az egyre fokozódó adóteher, állandó hadsereg és a pápista ellenreformáció kínjait jelenti. Folyik a legnagyobb nemzeti ellenállás. És a kritikus pillanatban: leszerződik a nemesség, hogy örökletesen az osztrák császár legyen a magyar király. Ennél nagyobb honárulás, úgy a rendes ideológia szerint, nem lehet. Eladja az egész hazát a Habsburgnak csak azért, azon feltétel alatt, hogy a Habsburg császár mindent megkap, amire neki van szüksége, csak mindennek a nemesség legyen a szállítója. A történelmi nemzeti monumentalitás köpönyege alatt a legorocátlanabb panama. A császár ne nyulhasson semmiért közvetlenül az országba. A nemesség maradjon az úr. Ezért folyt a nagy nemzeti ellenállás. Ezért folyt valamennyi, a történelmi osztályok azon kiváltságáért, hogy a nemzet államstruktúráján a nemesség uralkodjék. Ma a választójogról van szó: mit nem szállít a történelmi osztály Bécsnek, csakhogy megkövetelhesse a császártól, hogy csak ez a történelmi osztály maradjon a szállító? Hogy rátelepedhessék az ország minden pénzforrására.

Ez volt mindig az ú. n. nemzeti ellenállás sémája: valahányszor valami elégületlenség támad az országban, annak, törzul, perverzül — amit csak a nemzeti frazeológián épült hivatalos történetiás nem akar észrevenni, sőt ellenkezőleg, nemzeti dicsőségeket rajzol bele — mindig a nemesség az összefogója, vezérlője. Egyebütt a nép elégületlensége a nemesség, a kiváltságosak ellen tör ki és a megszorult kiváltságosak támaszkodnak a fejedelemre a nép ellen. A mi nemzeti

44 elégedetlenségeinket azonnal a kiváltságosok fogják fel — hogy a császártól előnyöket, engedményeket csikarjanak ki, alkotmányos jogaikat, érdekeiket erősítsék — aztán elárulják a népet. A nemesi előjogok változatlan fentartása javára pl. egykedvűen túrték, miként fojtja meg Ausztria a nemesi adómentesség fejében egész gazdasági életünk önállóságát, mint alakít át erőtlen mezőgazdasági gyarmattá.

Amíg a császár ellen a nép mellett állanak: kurucok. Amint a nép elégedetlensége mellől a császárhoz állanak: labancok.

A Habsburgok óta ilyen kuruc-labanc história az egész magyar politika. Egész máig. Amiben a Habsburgoknak is az a helyzete van, hogy a „nemzeti“ szorongattatás, a történelmi osztály ellen a népben keresnek támasztékot. Mint a választójoggal is.

Azonban egészen természetes dolog, hogy ez ellen a magyar politikai struktúra reagál. Az osztrák császár idegen ebben az Ausztriával nem homogén országban. Ha ő nyul bele mint magyar király az ország beléletébe, idegen beavatkozás történik, ami mindig valami bontó körülményt jelent az országra nézve, zavarok kútforrását, az állami lét, élet megbillenését. Az osztrák császár csak védi a magyar államot az ellen, hogy fel ne falja valamely idegen állam, és csak ezért és így a királya. Ezért nyújtja Magyarország az osztrák császárnak az ő erejét. Mihelyst azonban beljebb akarna nyulni s ő akarná az országot is jelenteni — mint a nyugati államokban a *l'état c'est moi* elve, az isten kegyelméből való fejedelemség jogalapja szellemében — ez Magyarországon lehetetlen, mert ez ellen az állam egész szociális és politikai struktúrája ellenáll.

Rendkívül illusztráló példa erre a választójogi reformunk története. Az osztrák császár — magyar király kínálja fel. Kristóffy így hozza. Sőt igen okosan a magyar politika természetét felfogva, nem is úgy, hogy a császár-király a népjogot megajánlja, tehát ő mint belügyminiszter megcsinálja, hanem csakis azért hozza, hogy ő távozhasson, és csinálni csinálja meg a függetlenségi párt, mint amelynek a választójogi reform amúgy is programjában van. És ime, nem, nem, és nem, inkább lángba borul az ország s forradalmat szítanak: — de a császár ne nyuljon az ország belügyeibe, nem kell az, amit a császár akar hozni, nem kell a Kristóffy választójoga. És jellemző dolog, a legkritikusabb időkben, már a dekretált abszolutizmus küszöbén sem mert senki komolyan arra gondolni, ami például Németországban minden nehézség nélkül ment, hogy a választójogot oktroj útján hozzák meg. Akiknek az eszében megfordult, igazán jellemzően, azok éppen csak olyanok voltak, akik szinte magukon viselték a típusát annak, hogy nem is tartoznak a magyar világ vérkeringésébe. Kristóffy

maga mereven elhárította e lehetőséget s lemondott. És a választójog csak azzal vált akuttá, hogy nem a császár-király, hanem a magyar törvényhozás akarja.

Azaz hogy dehogy akarta. 1906 áprilisában az első dolga volt a választójogot elsikkasztani. Még annak a pártnak is, amely programjába felvette. Ahelyett, hogy vállalta volna, úgy amint reá, egyenesen ő reá akarta a király bízni az 1906 áprilisi eredeti paktummal, nem, inkább szövetkezett azokkal a pártokkal, amelyeknek egyáltalán nem kellett, sőt rábízta Andrássyra, csinálja ő meg, aki a legradikálisabban ellene volt. Így lett a választójog sorsa egészen ordinaré kuruc-labanc história. Ugyanis eddig a labancok, a 67-esek éltek az uralkodó kiváltságos osztály előnyeivel. Az öreg Werbőczy földeket harácsoltt, a modern Werbőczyek most banküzleteket, igazgatóságokat, fezőrhasznokat. Mindent a 67-es királyhű alkotmányosság nevében. Tisza Kálmán erre baziroszta tizenöt éves uralmát és a hatalmas szabadelvű pártját. Nem is Deák Ferenc a 67-es párturalom megalapítója, hanem Tisza Kálmán. A Deák Ferenc 67-je csak annyit jelent, hogy ne legyen forradalom, hanem béke a királlyal való megegyezés alapján. De aktív politikát, a béke pártjából: uralkodó pártot, csak Tisza Kálmán csinált. Az ő kuruc sasszeme meglátta, hogy hogy lehet a király mellett is az uralkodó osztálynak csakugyan uralkodni s nem csak békésen táblalábító módon politizálni. Üzleti alapra ő fektette a 67-es pártot. Ő látta át, hogy kurucnak-labancnak föld kell, illetőleg modern formában: gseft. Tudta, hogy a kuruc 48-asok ezen békülnek meg a királlyal. A „húsos fazekak“ csábító látományai kezdtek már feltűnedezni és Tisza Kálmán rendszert csinált belőle. Az ő szabadelvű korszaka alatt szaporodott fel oly hihetetlen arányokban a pénzüzér vállalatok száma, hogy Magyarországon tízszer több személyi hitelügylettel foglalkozó pénzvállalat van, mint a nagy és gazdag Németbirodalomban, több mint az egész nyugaton együttvéve. A 67-es szabadelvűség ezekre vetette magát, a politikusok szerezték az állami gsefteket, kedvezményeket, panamákat, minden banknak, vállalkozónak ő reájuk lett szükségük és az uzsorás-tőke a politikusokkal, a királyhű 67-es nemesekkel osztozkodott, és annál rettenetesebben szipolyozta az ország fejlődését, a dolgos kisembereket. Akiknek az elégiületlensége nőtt. Nőtt a keserűség, a gyűlölet a parlament ellen. Mindegy akárhogy, de változzék meg a parlamenti garázdálkodás! Változzék meg a politikus dzsentri-gseftelők uralma! Akárhogy és mentől jobban! Így támad a kisemberekben utálat és ezzel a legmélyebb ellenzékiség az uralkodó politika ellen. Aki pattogott ellene, az mind jó ember volt nekik. 67-es eszkimó rettenetes sok akadt mindig, nagy volt a konkurrencia a főka panamákra,

46 mindenki nem juthatott hozzájuk. Akadtak, akik erre az ellenzéki hangulatra számítottak inkább, mint a kormány kegyére, amely a kerületeket osztogatta és tudták, hogy a kormánynak az ellenzékét is néha le kell kenyerezni. Szóval az elégedetlenség mind a 67 ellenzékihez csatlakozott, ez pedig csak a 48 volt. Így erősödtek a 48-asok, a kurucok, míg végre Tisza István miniszterelnöksége alatt megbuktatták a szabadelvű pártot.

Persze mot már mitsem akartak tudni a kisemberek elégtelenségéről. Sőt jóhiszemű bornirtsággal azt is hitték, hogy ez a változás azért történt, hogy a 48-as ellenzékiesség diadalmaskodjék. Az a rettenetes magyar kuruc-labanc politikai együgyűség észre sem vette a legvilágosabb szimptomákat, mint például azt, hogy a koalíciós nemzeti ellenállás bárha a legnagyobb lánngal lobogott, de 48-as cselekvésre az ország a legcsekélyebb mérvben sem volt hajlandó. Azaz a nép nem a királlyal volt konfliktusban, nem az ellen tüzelt, mint a 48-as politikusok és a király ellen való pártütésben hozzájuk csatlakozott koalíció, hanem csak elégedetlen volt a maga állapotával. Változást a függetlenségi párt ígért. Tehát éljen a 48! Pedig dehogy a 48, csak a változás. Akármilyen. Aki a legnagyobbat hozza, az éljen. A választójogunk természetrajzához tartozik, hogy az ország maga nem is törődik azzal, hogy milyen is legyen a választójog, csak változzanak már meg a viszonyok akárhogy. Amelyik a legalaposabban változtatja meg, az a legnépszerűbb, mindaddig míg észre nem vétetik az emberekkel — rendszerint hamisan — hogy valami az érdekük ellen van. Például, hogy a béres is épügy szavazzon, mint a gazda? No lám, hát ez az a híres általános titkos, hangzik aztán a jól elhelyezett bazafias refrain.

Mikor uralomra került a koalíciós kormánnyal a függetlenségi párt, egy politika volt: a választójogi reformot kijátszani. A kurucok elérték a céljukat. Soha gyalázatosabb gseftelezési a politikának nem voltak, mint a koalíció alatt. És soha jobban még nem utálkozott az ország kormányzó párttól, mint ekkor. A Justh-párt vállalkozott a megbuktatására. Kuruc nemzeti dologgal. Soha nagyobb politikai balfogás nem volt még, mint azt hinni, hogy az ország azzal törődik, hogy nemzeti bankjegye legyen. A kuruc nemesség mindig is csak a taktikázáshoz értett és taktikának, hogy a kormánypárt megbukjék, a kuruc nemzeti párt fényesen is csinálta a dolgát. A politikája mindig is csak addig terjedt. Azt már nem fogta fel, hogy az ország csak mást, akárhogy mást akar, mint a mai parlamenti garázdaságot, harácsolást. Az ország közönyösen vette a nemzeti színű bankot, hanem a koalíciós gazdálkodás iránti egész utálatával elfordult minden létező

politikától és várta a szabadulást egy akármilyen más, még nem is létező politikától, a munkapárttól. Amelyeknek első dolga megint az volt, becsapni az országot a választójoggal.

Kuruc-labanc története ez végig. A függetlenségi kurucok, míg a falba nem verték a fejüket, hogy utálkoztak a választójogtól! Milyen bördületes butaságok hangzottak ellene — például, hogy a magyar ember természetéhez nem illik a titkosság, meg ilyenek. Most azonban észre kellett vennie, hogy az egész kuruc fegyvertára hatástalan és nincs más eszköze, mint a legradikálisabb választójog. És most kezdett el ehhez az utolsóhoz kapkodni. Csak most lett a Justh-párt semmi más, mint a választójog pártja. Minden egyebet eldobott. És ime, semmi egyébbe, csak ezzel érte el azt az óriási sikerét, hogy megbénította a munkapártot.

Dehát kuruc-labanc története ez végig. A labanc testével, lelkével, egész vérével labanc, a kuruc is egész vérével kuruc. De egyik sem választójogos. A választójog egyiknek sem a vére. A vére mindkettőnek csak választójogellenes. És ez a vér — milyen jellemző szimptóma — a legnagyobb összetűzésben is csak a választójog ellen erős. Gróf Tisza István egész sűrű fekete vérével fel ül az elnöki székbe és a választójog ellen rettentetlen bátorsággal vezeti a harcot. Ott egy bátor ember ül bele lelke egész fanatikus meggyőződésével. Ellene a választójog zászlaja alá szorult kurucok, anélkül a hit, lélek és fanatikus erő nélkül. Amaz mer cselekedni, lövetni, de van bátorsága állani is a golyót, ha kell, élethalál elszántsággal — kinn az utcán is az a tömeg, amelynek véréből való vér a választójog, fanatikus bátorsággal megy a sortűzek elé — csak benn a kurucok szitkozódhatnak és mókáznak, mikor cselekedni kellene.

Kuruc-labanc torzalkodásokon himbálódzik a választójog sorsa. Hol a labanc tűz össze a királlyal, amikor ki akar tőle csikarni valamit és kuruc lesz belőle, hol pedig a kuruc lesz labanc, amikor valamit kicsikarhat a királytól. Ez a nemzeti ellenállás természetrajza. Szíve, lelke, vére, érdeke szerint eszeágában sincs a választójogi reform labancnak, se kurucnak. Ez csak arra való, hogy ha ezzel lehet, hát ezzel kell urrá lennie. Kell! Imperativus kell. És ez viszi a választójogot előre. Ez a kell. A 67-es gseftelő labancoknak nem kell, mert őket a király oltalmazza ha hű labancok és folynak a zsiros panamá, sőt csak addig folynak, amíg valahogy az a másik had a választójog zászlajával ki nem veri őket. Tehát szívvel, lélekkel, igaz hazafisággal, valódi nemzeti becsülettel ellenállanak olyan választójognak, amely kiverheti őket. És csak a régi labanc szokás szerint kínálnak nekik is valami választójogot megvesztegetésül és aki azt elfogadja, az bejöhethet a labancokkal

48 osztozkodni. A vészes pillanatokban pedig egy-egy erszény is vándorol át, hogy megtegye hatását, valami jó kis gseft, amit a kuruc meg nem vet, ha a hazáról van szó.

A magyar kuruc-labanc világban, amelyben a labancok táborához tartozik a *haute finance*, hiszen ez csak is a labanc vitézek éhességével hizlalja magát, csak ezek szankcionálhatnak törvényessé olyan üzleteket, amikért nyugaton fogház jár, csak ezek védelme alatt foglalhatják el azon helyeket, mint a faluban az uzorás, aki a falu jótévő gazdasági szellemének adja ki magát, hiszen nélküle éhen halnának a szegény emberek: ebben az országban, amelyet 67-ben arra rendeztek be, hogy a magyar arisztokrácia, dzsentrí, szóval a történelmi osztályok legyenek az úr s a *haute finance*, itt a választójognak magának útja nincs és csak a nemzeti ellenállások hullámain viszik előre a történelmi forgószeklek. A koalíciós nemzeti ellenállás viharai között minden egyéb politika elmerült, csak ez nem s belekapaszkodtak a hősök, partra is jutottak, aztán rúgtak egyet a választójogon, merülj el! Elmerült a koalíció is, el a bankért hirdetett nemzeti ellenállás is, a választójogba pedig belekapaszkodott Lukács László, hogy vele most ő jusson révbe . . . 1909—1910 . . . Ő révbe is jutott, de a választójog nem. Lukács, mihelyt talajt ért a lába, szabadulni igyekezett a választójogtól.

A munkapárt is csak nemzeti ellenállást váltott ki s ezen nyomul most is előre a választójog. Megint együtt van az egész szövetkezett ellenzék s benne a Justh-párt is a kuruc paripán — *restitutio in integrum* — az alkotmányon esett sérelem helyreállítása — megint Apponyi Albert a hadak élén. Apponyi, akitől a nagy mondás ered, hogy az általános választójog ugrás a sötétbe. És ime ma már Apponyi is, az egész szövetkezett ellenzék is a választójogi programot vallja s ez nyomul előre, mert csak ezen tudnak előre nyomulni, egyebök semmi sincs már, mindenök leviharzott, nincs amire az ő nemzeti ellenállások támaszkodjék semmi többé ebben az országban más, mint a választójog, hát erre támaszkodnak, ez az utolsó fegyverzetök. Nem rájuk szabták, de nincs más. Hajdan a gatyás, kaszás szegény legények, a hajdúk serege elé álltak, akiket épúgy utáltak a zsinóros kurucok, mint ma a vasalt pantallósok a munkás szocialistákat s az inszurgens hajdúkat is épúgy ugratták a császári szuronyok elé, mint most a választójogért lázongó szocialistákat, ők maguk pedig csak a labancok várába akartak ülni, látszólag, hogy majd aztán megmutatják ők a császárnak, valójában pedig, hogy majd aztán megalkuszna a császárral. A választójog az egyetlen dolog még, amiért megmozdul az ország s szinte ma is ott van ugyanazon kurucfurfang, amivel hajdan a szegény

legényeket megmozgatták; most is: a népért — a választójogért — megyünk tűzbe, de az alkotmányon esett csorbát kell vele helyrehozni, ez a program hangzik a választójog harcából a parlamentbe, a császárhoz. Sohasem a népjog a cél, ez csak eszköz.

És nyomul a választójog előre és semmi ellenzéknek nincsen már máshoz ereje, mint a választójoghoz. Semmi kuruc dologhoz nincsen már ebben az országban, még a véderőt sem úgy obstruálhatta, hogy nem adja meg, csak úgy hogy megadja, de jöjjön a választójog. Minden ereje csak ebben a de szócskában volt. A hajdani elnyomatások minden lázongása ma csak ebben az egy dologban forr: a választójogban. A nemzeti ellenállás lázza immár nem a kuruc alkotmányvédők tüze, hanem a dolgos Magyarország új demokráciájának vajudása.

És ez már nem nemzeti ellenállás a császárral szemben, hanem forradalom a parlamenttel szemben. A régi idők kuruc nemzeti ellenállását letakarta a modern Magyarország, a dologból kelt, a munkás kezeiből kisarjadt, produktív folyamatokból életre kelt európai élet. Ez hozta a nagy változást. Ez akarja Európává nivellálni ezt az országot is. Különálló és a nyugatba csak bekapcsolt struktúráján Európa akar kiterjeszkedni ide is. Hiszen ezért kapcsolódtunk be a nyugatba sajtóságos alkotmányunkkal, amelyben a király a nyugati császár lett, a német császár, a Habsburg. Ma azonban már más a német császár, Hohenzollern. Ha valaki ma a nyugatba való kapcsolódásunkat a Habsburgokon keresztül nehezíti, s Európától Bécs által akar visszatartani, akkor ezzel azt a kapcsolatot feszegeti, amely Magyarországot a Habsburgokhoz fűzi. És feléleszti a tendenciát egy másik, erősebb német császári pont felé. Ez a momentum a döntő az egész politikai életünkre, amely előtt állunk, — de a Habsburg-házra is. Ha a Habsburg-ház a régi kuruc-labanc harcokat néző látásával csak labancokat keres a magyar politikában, akkor mind az, ami már nem kuruc-labanc világ, hanem modern produktív gazdasági életet jelent, mindaz ami a választójogot nyomja előre, ösztönszerűleg, természetszerűleg a Habsburgok, Ausztria ellen reagál. Ime az Alföld magyar népe köztársasági jelszavakkal telik meg! És minden csappanása, elmarádása az ország vagyonosodásának egyre inkább dinasztia-ellenes tüneteket vált ki, amiket, igaz, a császári labancok mindig csak a kuruc izgatásoknak fognak tulajdonítani — amíg kuruc-labanc história a politika. Ezért, bármily korrekt a császárnak, mint magyar királynak a viselkedése, hogy ő nem avatkozik bele a magyar politikába, amíg van többségi párt és van felelős kormány, amely intézni akarja és tudja az ügyeket: azért mégis a dinasztia fennmaradásának a leg-

50 imminensebb érdeke, hogy a modern Európával szemben szűnjenek meg a kuruc-labanc harcok, és a választójog jöjjön.

Mert csak ez küszöböli ki azokat, ez jelenti befejezésüket, ez jelenti a modern Európát Magyarországon, amelyben többé nem a nemesség villong a nemzet nevében a császárral, amely többé nem száll nemzeti ellenállásba, nem akar többé semmit se kicsikarni — engedményeket — amikre a dolgos ország rá se hederít, mert nem ezekből él meg; hanem gazdaságából, vagyonosodásából.

A választójog a temetője a régi nemzeti alkotmányharcoknak, de: televény földje ez a temető az európai Magyarországnak, a magyar kultúrának. Magyarország végre nagy nehezen, későn, elérte az európai kifejlődésnek azt a fokát, hogy itt sem lehet már más világ, mint ami egész Európában: a mindenütt egészen homogén kultúrgazdasági élet. Amint ez mindenütt letakarta, lefojtotta a kiváltságos történelmi osztály államalkotó prerogatíváit, úgy el kellett ennek következni nálunk is. Az 1848-as kurucoknak sem volt már más arzenáljuk mint a népjogok, mint a jobbágy-felszabadítás, csak így mehettek a császár ellen — hiába. A főrradalom nemzeti dicsőségén kívül nem maradt fenn más eredmény, mint a felszabadult jobbágyság. Az ország felszabadult dolgos népe. Ebből lett 1867-től 1912-ig az európai magyarság. Amely az államalkotó követelésével lép fel. A mai kurucoknak sincs más erejük, mint ennek a dologból boldogulni akaró népnek az ereje. Ennek az erőnek a győzelmét Európában ma már feltartani nem lehet. Ez az erő a létező, leviharzott, idejét multa politikai rezsím felborítására tör. Minden politikai párt felhasználhatja, amely erre a célra tör. És mert a függetlenségi párt az, amelynek a létező politikai rezsím felborítása a célja, azért ez használhatta fel. A választójogot úgy megcsinálni képtelenség, hogy a 67-es rezsímet jelentő párt csinálhassa meg, az csak eltemetheti, addig ameddig el lehet temetni egyáltalán a jövőndőt. A 67 ellenzéke, a függetlenségi párt ki nem kerülheti többé a választójogot, mert enélkül egyszerűen eltűnnék a politikából, mert ez az egyetlen eleven gyökere. Jöhetnék beláthatatlan komplikációk, becsap-hatják a kurucok még tízszer az országot, a labancok még tízszer a királyt: az elkerülhetlen, hogy a választójognak a függetlenségi párt által kell megvalósulni. Kurucok és labancok erre meg nem egyez-hetnek. Csak a kurucok és a császár.

Ha lett volna modern gazdasági szellem a kuruc-pártban, mely nem a kuruccél felé, hanem Európa felé tör: a választójog már régen meg volna. Így mindig a fejöket kellett a falba verni, hogy észre kapjanak, hogy csakugyan a választójog az egyetlen út.

Meddig fogják fejöket még a falba verni? Az irreleváns. Tíz

esztendő is szinte csak egy pillanat a nemzetek történelmi időmértékében. De ma már nincs más út tovább előre, mint Európa, mint a választójog. Politikai torzképződésünk komikuma, hogy a 48-as kurucoknak kell arra felé menni. Akarva nem akarva kénytelenségből. Csuda-e, hogy többségük tétova, kapkodó, gyáva? Bezzeg ha tudnák, hogy az egész dolog csak annyi, hogy el kell foglalni a labanc várat! De az a fránya választójog! Beste lelke! Még valahogy a hajdú akar az úr lenni. A szocialista! Pedig az isten akárhova tenné őket, nem lehet nélkülök. Ez a kaszás, kalapácsos sereg. A kaszásokat még el lehetett árulni, azok még barmok voltak. A kalapácsosokat már nem, ezek európaiak. Ezek már nem veszik kézbe az Alvinczy pisztolyát. Az alkotmányharcot.

Idestova tíz esztendeje, hogy az urak ott a függetlenségi párton csak az Alvinczy pisztolyát sütögetik a választójogért.

Most is azt akarják még? Az alkotmányon esett sérelmet megtorolni? Mikor egyetlen egy dolguk volna, az, hogy ez a lezüllött, *dementia senilis*-ben dühöngő parlament többé ne hozzon semmi-féle törvényt. Csak az új, a dolgozó, munkából élő európai magyarok parlamentje. Egyetlen egy hőstettük volna, a kegyelemdőfést megadni annak, ami az ázsiai bennünk, hogy végre Európa légyünk.